

О. П. Колонтаєвський, К. І. Босенко*Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна***ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОРОЖНЬО-БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Мета статті полягає в уточненні термінів інвестиції, інвестиційна діяльність, та визначені напрямів розвитку інвестиційної діяльності дорожньо-будівельних підприємств.

Проаналізовано особливості управління інвестиційною діяльністю дорожньо-будівельних підприємств та визначено, що технічне переоснащення, запровадження нових технологій будівництва автомобільних доріг, зменшення енергоємності робіт є ключовими напрямками інноваційної діяльності дорожньо-будівельних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, дорожньо-будівельні підприємства, інвестиційна діяльність

Постановка проблеми

При розгляді питань розвитку інвестиційної діяльності в літературі й практиці широко використовуються різні поняття, що так чи інакше стосуються інвестиційної діяльності підприємства, а саме: управління інвестиційною діяльністю, інвестиційний менеджмент, управління працею, комплексне інвестиційне управління й інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженнями в галузі розвитку інвестиційної діяльності, знайшли відображення в роботах багатьох вчених-економістів. Внесок українських учених також є значним. Дослідженням проблем інвестування України займалися чимало вчених, а саме: В. Л. Акуленко, М. В. Бандура, Л. М. Борщ, І. І. Вінніченко, А. П. Гайдучкий, С. В. Герасимова, А. П. Дука, І. Ю. Спіфанова, Т. В. Майорова, А. В. Нікітіна, І. В. Новикова, А. А. Пересада, Т. В. Шгаль та інші.

Формулювання мети статті

Від початкових етапів економічна категорія «інвестиції» стала однією з центральних, сутність якої вченими-економістами остаточно не з'ясована. Фінансово-господарські відносини, що виникають у результаті здійснення інвестування дорожньо-будівельних підприємств (ДБП), досить складні та різноманітні. І саме це викликає певні труднощі у визначенні економічного та правового змісту поняття «інвестиції» в будівництві, що призводить до різного їх тлумачення.

Виклад основного матеріалу

Більшість вчених трактували поняття «інвестиції», як вкладання надлишкового капіталу з метою його розширення [1].

Інвестиція (капітальні вкладення) господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно [2].

Інвестиція – одне з найбільш часто використовуваних понять в економіці та управлінні.

Інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу (прибутку).

Законодавство України дещо по різному розглядає термін інвестиції. Так в Законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено інвестиції як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, щокладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [3].

В Господарському кодексі України інвестиціями визнаються довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей та майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою одержання доходу або соціального ефекту [4].

В Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» інвестиції розглядаються вужче – як господарські операції, які передбачають придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав і цінних паперів в обмін на кошти або майно [5]. Таким чином, інвестиціями є всі види майнових та не майнових цінностей (кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме та нерухоме майно, майнові права інтелектуальної власності), щокладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект.

Інвестиційна діяльність є сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [3].

В умовах нестабільної економіки основні задачі в процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства полягають у наступному: пошук інвестиційних ресурсів, які необхідні для розвитку підприємства і здійснення серйозних інвестиційних проектів, використання наявного на підприємстві потенціалу інвестиційних ресурсів, інвестування проектів, що дають найбільшу віддачу з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку економіки країни [6].

Інвестиційний процес – це по суті механізм реалізації інвестиційної діяльності, що безпосередньо орієнтований на обґрунтування доцільності інвестицій та їх реалізацію [1].

Розглянемо підходи до розуміння поняття «управління інвестиційною діяльністю». Інвестиційний менеджмент – це система принципів і методів розроблення й реалізації управлінських рішень, пов'язаних зі здійсненням різних аспектів інвестиційної діяльності підприємства [7]. Головна мета – забезпечити реалізацію загальної та фінансової стратегії компанії [8].

Т. Майорова під поняттям «управління інвестиційною діяльністю» розуміє систему принципів та методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із здійсненням різних аспектів інвестиційної діяльності [9].

В. Федоренко трактує управління інвестиційною діяльністю як процес управління усіма аспектами інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва [6].

І. Должанський [10] систему управління інвестиційною діяльністю підприємства розглядає як сукупність практичних дій та заходів, методів і прийомів, пов'язаних з цілеспрямованим регулюванням руху капіталу, що вкладається в інвестиційні об'єкти з метою отримання прибутку (доходу) або досягнення іншого корисного ефекту.

Новикова І. В. пропонує розуміти під управлінням інвестиційною діяльністю підприємства систему принципів, прийомів, методів та управлінських функцій, на основі яких визначаються організаційні форми та механізми управлінського впливу на процеси інвестування з метою забезпечення зростання вартості (цінності) підприємства та його стратегічного розвитку [11].

Спіфанова І. Ю. розглядає поняття комплексного інвестиційного управління: це системно інтегрований процес управління сукупністю інвестиційних проектів, які підпорядковані єдиній стратегічній меті підприємства, орієнтованій на успішну реалізацію інвестиційної програми підприємства [12].

Гриньов А. В. під інвестиційним менеджментом розуміє діяльність, спрямовану на організацію та координацію інвестиційного процесу, яка ґрунтується на системі принципів, організаційно-економічних методів та техніки розробки й реалізації управлінських рішень [13].

На процес управління інвестиційною діяльністю впливають чинники, підконтрольні підприємству (внутрішнє середовище), і чинники, що знаходяться поза сферою його впливу (зовнішнє середовище). Зовнішнє середовище подано макро- і мезорівнем (економічні, політичні, демографічні, соціальні, науково-технічні, соціальні, рівень конкуренції, кон'юнктура ринку, галузеві чинники). До чинників внутрішнього середовища належать виробничі, кадрові, фінансові, інноваційні, інформаційні, маркетингові тощо. Усі вищеперераховані чинники безпосередньо визначають процес здійснення управлінням інвестиційною діяльністю окремого суб'єкта господарювання у сучасних умовах. Акуленко В. Л. зазначає, що чим нестабільнішим є економічне середовище, у якому функціонує підприємство, тим частіше змінюються вимоги, умови, ступінь і характер впливу держави на інвестиційні процеси в економіці, тим актуальнішим є формування гнучких систем управління інвестиційною діяльністю на мікрорівні [7].

Особливістю управління інвестиційною діяльністю є тісний зв'язок із загальною системою управління на підприємстві, оскільки управлінські рішення стосовно інвестицій безпосередньо або опосередковано пов'язані з іншими видами діяльності (операційною (виробничою), збутовою, фінансовою тощо) [14].

Оскільки управління інвестиційною діяльністю є елементом загальної системи управління підприємством, то необхідною є її координація з іншими підсистемами загальної системи управління. Відповідно під час формування підсистеми управління інвестиційної діяльності необхідно дотримуватись визначених принципів і етапів. До принципів можна зарахувати: ефективність; економічність; комплексний та системний підхід до формування управлінських рішень; наявність зворотного зв'язку; динамізм управління; поліваріантність підходів до розроблення окремих управлінських рішень; орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства та узгодженість із ними. Етапами здійснення процесу управління інвестиційною діяльністю є [15]:

- дослідження чинників навколишнього середовища;
- формулювання інвестиційних цілей;
- визначення інвестиційної стратегії;
- розроблення та запровадження заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії;
- оцінювання результативності процесів управління інвестиційною діяльністю.

Своєю чергою, І. І. Вінніченко виділяє загальні (розроблення інвестиційної стратегії підприємства, організаційних структур, забезпечення інвестиційної діяльності, сприяння забезпеченню обґрунтування альтернативних варіантів інвестиційних рішень, аналіз,

планування, контроль за реалізацією управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності) та специфічні (управління інвестиціями та формування інвестиційних ресурсів) функції управління інвестиційною діяльністю підприємства. Окремо він наголошує на важливості включення до загальних функцій забезпечення інформаційних систем, оскільки її завдання – це стратегічна орієнтація на прийняття відповідних інвестиційних рішень і на поточне управління, а також використання сучасних методів аналізу інвестиційної діяльності, які дають змогу виявити резерви її зростання [16].

Інноваційний шлях розвитку ДБП був зазначений в Концепції Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки. Сучасний стан більшості автомобільних доріг в Україні не відповідає сучасним вимогам: забезпечити швидке, комфортне, економічне та безпечне перевезення пасажирів і вантажів [17-19].

Вирішити цю проблему можливо лише після створення стабільної системи фінансування дорожнього господарства та реформування державного управління автомобільними дорогами з метою розвитку конкуренції на ринку робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг. Також необхідні сучасні нормативи витрат на експлуатаційне утримання автомобільних доріг [18].

Потребує удосконалення матеріально-технічна база дорожнього господарства з переходом на інноваційний шлях розвитку, технічне переоснащення. Немаловажним залишається і запровадження нових технологій будівництва та реконструкції автомобільних доріг, зменшення енергоємності робіт, недопущення шкідливого впливу дорожнього будівництва на навколишнє природне середовище та запровадження інформаційно-аналітичної системи управління дорожнім господарством.

Висновки

Саме технічне переоснащення, запровадження нових технологій будівництва автомобільних доріг, зменшення енергоємності робіт є ключовими напрямками інноваційної діяльності ДБП.

Література

1. Васильєв, О.В. Конспект лекцій з дисципліни «Інвестування» (для студентів 4 курсу заочної форми навчання на пряму підготовки 0501 «Економіка і підприємництво», спеціальностей «Економіка підприємства» та «Облік і аудит») [Текст] / О.В. Васильєв, Н.М. Богдан; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 96 с.
2. Позасій, С. О. (2009). Інвестиційний менеджмент [Текст]: навчальний посібник (українською) / С.О. Позасій. – ХНАМГ. – с. 79.
3. Про інвестиційну діяльність [Текст]: Закон України від 18.09.91 р. №156112 із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 47. .

4. Господарський кодекс України. Від 16 січня 2003 р. № 436-IV. 3 подальшими змінами [Текст] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22.
5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» у редакції від 22.05.97 р. № 283/97-ВР [Текст].
6. Греськів, Т.С. Особливості інвестування економіки [Текст] / Т.С. Греськів // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 5. – С. 8-12.
7. Акуленко, В. Л. Аналіз теоретичних підходів до управління інвестиційною діяльністю підприємства [Текст] / В. Л. Акуленко, І. В. Новикова // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2012. – № 3. – 67 с.
8. Менеджмент [Текст]: Понятійно-термінологічний словник / за ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, / О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича. – К.: МАУП, 2007. – 291 с.
9. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Должанський, І. З. Управління потенціалом підприємства [Текст] / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих та ін. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 362 с.
11. Новикова, І. В. Вартісно-орієнтоване управління інвестиційною діяльністю підприємства [Текст]: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Новикова І. В.; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний університет. – Суми, 2013. – 219 с.
12. Єніфанова, І. Ю. Підвищення якості інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств Вінниччини [Текст] / І. Ю. Єніфанова // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 287–288.
13. Гриньов, А. В. Теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю машинобудівного підприємства [Електронний ресурс] / А. В. Гриньов. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/-Наукова_періодика/vestnik.
14. Великая, Е. Г. Стратегическое развитие предприятия [Текст] / Е. Г. Великая // Аудит и финансовый анализ. – 2008. – № 1.
15. Герасимова, С. В. Управління інвестиційною діяльністю акціонерних товариств в умовах ринкової трансформації економіки [Текст]: автореф. дис....д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / С. В. Герасимова. – К., 2009. – 31 с.
16. Вінніченко, І. І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства [Текст] // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 4. – С. 9–13.
17. Лешанич, Л. В. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні та шляхи подолання інвестиційної кризи [Текст] / Л. В. Лешанич, С. В. Гунда // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 31. Т.2. – С. 43–45.
18. Трач, Р. В. Особливості інноваційної діяльності дорожно-будівельних підприємства [Текст] / Р. В. Трач // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 202-208.
19. Коркушко, Н.М. Інвестиційна діяльність дорожніх підприємств в умовах розвитку національної економіки [Текст] / Н.М. Коркушко // Економіка транспортного комплексу: зб. наук. пр. – Харків : ХНАДУ. – 2008. – Вип. 12. – С. 124–134.

References

1. Vasyliiev, O.V., Bohdan; N.M. (2010) Konspekt lektsii z dystsypliny «Investuvannia» (dlia studentiv 4 kursu zaochnoi

formy navchannia napriamu pidhotovky 0501 «Ekonomika i pidpriemnytstvo», spetsialnostei «Ekonomika pidpriemstva» ta «Oblik i audyt»). Kh.: KhNAMH, 96.

2. Pohasii, S. O. (2009). Investytsiyni menedzhment: navchalnyi posibnyk (ukrainskoiu). KhNAMH, 79.

3. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18.09.91 r. #156112 iz zminamy i dopovnenniamy. Vidomosti Verkhovnoi Rady. – 1991. – # 47. .

4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. Vid 16 sichnia 2003 r. # 436-IV. Z podalshmy zminamy. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). – 2003. – # 18, # 19-20, # 21-22.

5. Zakon Ukrainy «Pro opodatkuвання prybutku pidpriemstv» u redaktsii vid 22.05.97 r. # 283/97-VR.

6. Hreskiv, T.S. (2008) Osoblyvosti investuvannia ekonomiky. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 5, 8–12.

7. Akulenko, V. L., Novykova, I. V. (2012) Analiz teoretychnykh pidkhodiv do upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu pidpriemstva. *Visnyk SumDU. Serii "Ekonomika"*, 3, 67.

8. Antoniuka, O.V., Sladkevycha, V. P. (2007) Menedzhment: Poniatiino-terminolohichni slovnky za red. H. V. Shchokina, M. F. Holovatoho. K.: MAUP, 291.

9. Maiorova, T. V. (2009) Investytsiina diialnist: pidruch. dlia stud. vyshch. navn. zakl. K.: Tsentr uchbovoi literatury, 472.

10. Dolzhanskyi, I. Z., Zahorna, T.O., Udalykh, O.O. ta in. (2006) Upravlinnia potentsialom pidpriemstva. K.: Tsentr navch. lit-ry, 362.

11. Novykova, I. V. (2013) Vartisno-orientovane upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu pidpriemstva: dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Sumskyi derzhavnyi universytet. – Sumy, 219.

12. Yepifanova, I. Yu. (2009) Pidvyshchennia yakosti investytsiinoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv Vinnychchyny. *Ekonomichnyi prostir*, 23/2, 287–288.

13. Hrynov, A. V. (n.d.) Teoretychni zasady upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu mashynobudivnoho pidpriemstva. Retrieved from: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Naukova_periodyka/vestnik.

14. Velykaia, E. H. (2008) Stratehycheskoe razvytye predpriyatiya. *Audyt y finansovyyi analiz*, 1.

15. Herasymova, S. V. (2009) Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu aktsionernykh tovarystv v umovakh rynkovoi transformatsii ekonomiky: avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: spets. 08.00.04 "Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)". K., 31.

16. Vinnichenko, I. I. (2007) Formuvannia systemy upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu pidpriemstva. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 4, 9–13.

17. Leshanych, L. V., Hunda, S. V. (2015) Rozvytok investytsiinoi diialnosti v Ukraini ta shliakhy podolannia investytsiinoi kryzy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu : Serii: Pravo*, 31, 2, 43–45.

18. Trach, R. V. (2014) Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti dorozhno-budivnykh pidpriemstva. *Ekonomichnyi forum*, 3, 202–208.

19. Korkushko, N.M. (2008) Investytsiina diialnist dorozhnykh pidpriemstv v umovakh rozvytku natsionalnoi ekonomiky. *Ekonomika transportnoho kompleksu: zb. nauk. pr.*, 12, 124–134.

Рецензент: д.е.н., проф., Плотницька С.І., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

Автор: КОЛОНТАЄВСЬКИЙ Олег Петрович
к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна
E-mail – olkolon@i.ua
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2210-739X>

Автор: БОСЕНКО Кристина Ігорівна
Магістрант
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна
E-mail – olkolon@i.ua

INVESTMENT ACTIVITY OF ROAD-BUILDING ENTERPRISES

O. Kolontaievskiy, K. Bosenko

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The purpose of the paper is to specify the terms of investment, the investment, investment process, investment management and certain areas of development of investment activity of road construction enterprises.

The paper analyzes the work and contribution of Ukrainian scientists who investigated investment activity in Ukraine. The definition of terms of investment in accordance with the legislation is given. The approaches to understanding the concept of "management of investment activity" are considered.

The authors listed the main tasks in the process of managing the investment activity of the enterprise in an unstable economy. The principles of forming a subsystem of management of investment activity are also defined. Listed stages of implementation of investment management process. The peculiarities of management of investment activity of road-building enterprises and functions of management of investment activity of the enterprise are analyzed.

The article states that the current state of most roads in Ukraine does not meet modern requirements: to provide fast, comfortable, economical and safe transportation of passengers and goods. The authors emphasize that technical re-equipment, introduction of new technologies for construction of highways, reduction of energy intensity of works are the key directions of innovative activity of road construction enterprises. Need to improve the material and technical basis of the road economy with the transition to an innovative way of development, technical re-equipment. It was emphasized that the introduction of new technologies of construction and reconstruction of highways, reduction of energy intensity of works, prevention of harmful influence of road construction on the environment and the introduction of informational and analytical system of management of road economy remains important.

Keywords: investments, road construction enterprises, investment activity